Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 21. junija 2012*

„Sodna pristojnost in izvrševanje sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah — Uredba (ES) št. 44/2001 — Časovno področje uporabe — Izvršitev sodne odločbe, izdane pred pristopom države izvršiteljice k Evropski uniji“

V zadevi C-514/10,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Nejvyšší soud (Češka republika) z odločbo z dne 13. oktobra 2010, ki je prispela na Sodišče 2. novembra 2010, v postopku

Wolf Naturprodukte GmbH

proti

SEWAR spol. s r.o.,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi K. Lenaerts, predsednik senata, J. Malenovský, sodnik, R. Silva de Lapuerta, sodnica, G. Arestis in D. Šváby (poročevalec), sodnika,

generalni pravobranilec: P. Cruz Villalón,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

— za češko vlado M. Smolek in J. Vláčil, zastopnika,

— za nemško vlado T. Henze, zastopnik,

— za latvijsko vlado M. Borkoveca in A. Nikolajeva, zastopnici,

— za Evropsko komisijo A.-M. Rouchaud-Joët in M. Šimerdová, zastopnici,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 2. februarja 2012

izreka naslednjo

* Jezik postopka: češčina.

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 66(2) Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 42).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med družbo Wolf Naturprodukte GmbH (v nadaljevanju: Wolf Naturprodukte) s sedežem v Gradcu (Avstrija) in družbo SEWAR spol. s r.o. (v nadaljevanju: SEWAR) s sedežem v Šanovu (Češka republika) glede priznanja in izvršitve odločbe, izdane v Avstriji, v Češki republiki.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 V uvodni izjavi 5 Uredbe št. 44/2001 je navedeno:

„Države članice so 27. septembra 1968 na podlagi četrte alinee člena 293 Pogodbe sklenile Bruseljsko konvencijo o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah [(UL 1972, L 299, str. 32)], kakor je bila dopolnjena s konvencijami o pristopu novih držav članic k tej konvenciji (v nadaljnjem besedilu imenovana: Bruseljska konvencija). Države članice in države EFTA so 16. septembra 1988 sklenile Lugansko konvencijo o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah [(UL L 319, str. 9)], ki je vzporedna Bruseljski konvenciji iz leta 1968. Obe konvenciji sta bili revidirani in Svet je odobril vsebino revidiranih besedil. Treba je zagotoviti trajnost rezultatov, doseženih s to revizijo.“

4 V uvodni izjavi 19 te uredbe je navedeno:

„Zagotoviti je treba kontinuiteto med Bruseljsko konvencijo in to uredbo ter v ta namen predpisati prehodne določbe. To velja tudi za razlago Bruseljske konvencije s strani Sodišča Evropskih skupnosti in Protokol iz leta 1971 se mora še naprej uporabljati za zadeve, ki so viseče v trenutku začetka veljavnosti te uredbe.“

5 Člen 4(1) Uredbe št. 44/2001 določa:

„Če toženec nima stalnega prebivališča v državi članici, se, ob upoštevanju členov 22 in 23, pristojnost sodišč vsake države članice določi po pravu te države.“

6 Člen 26 te uredbe določa:

„1. Če je toženec s stalnim prebivališčem v eni od držav članic tožen v drugi državi članici in se ne spusti v postopek, se sodišče po uradni dolžnosti izreče za nepristojno, razen če pristojnost izhaja iz določb te uredbe.

2. Sodišče prekine postopek za toliko časa, dokler se ne ugotovi, da je bilo tožencu omogočeno prejeti pisanje o začetku postopka ali enakovredno pisanje pravočasno, da je lahko pripravil obrambo, ali da so bili storjeni vsi potrebni koraki v tej smeri.

[…]“

7 Člen 66 navedene uredbe določa:

„1. Ta uredba se uporablja samo za pravne postopke, ki so bili začeti, in za listine, ki so bile uradno sestavljene ali registrirane kot javne listine po tem, ko je ta uredba začela veljati.

2. Če pa je bil postopek v državi članici izvora začet pred začetkom veljavnosti te uredbe, se sodne odločbe, izdane po tem dnevu, priznajo in izvršijo v skladu s poglavjem III:

(a) če je bil postopek v državi članici izvora začet po začetku veljavnosti Bruseljske ali Luganske konvencije tako v državi članici izvora kot v zaprošeni državi članici;

(b) v vseh drugih primerih, če je bila pristojnost določena v skladu s pravili iz poglavja II ali iz konvencije, sklenjene med državo članico izvora in zaprošeno državo članico, ki je veljala v času začetka postopka."

8 Člen 76 te uredbe določa:

„Ta uredba začne veljati 1. marca 2002.

Ta uredba je v celoti zavezujoča in se neposredno uporablja v vseh državah članicah v skladu s Pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti."

Češko pravo

9 V skladu s členom 37(1) zakona o mednarodnem zasebnem pravu in mednarodnem procesnem pravu (v nadaljevanju: ZMPS) „so češka sodišča pristojna za odločanje v lastninskih sporih, če jim je pristojnost podeljena v skladu s češko zakonodajo".

10 Člen 63 ZMPS določa:

„Odločbe sodišč tujih držav v zadevah, ki so navedene v členu 1 […], v Češki republiki veljajo, če so pridobile zavezujoč pravni učinek, ki ga potrdi pristojni tuj organ, in so jih priznali češki organi."

11 Člen 64 navedenega zakona določa:

„Tuje sodne odločbe ni mogoče priznati ali izvršiti:

[…]

(c) če zaradi postopka pred tujim organom stranka postopka, zoper katero naj bi se priznala sodna odločba, ni mogla pravilno sodelovati v postopku, zlasti če ji poziv za obravnavo ali vloga, s katero se postopek začne, ni bila vročena osebno ali če vloga, s katero se postopek začne, toženi stranki ni bila vročena osebno;

[…]

(e) če ni zagotovljena vzajemnost; vzajemnost se ne zahteva, če se tuja sodna odločba ne nanaša na češkega državljana ali češko pravno osebo."

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

12 Landesgericht für Zivilrechtssachen Graz (okrožno civilno sodišče v Gradcu) (Avstrija) je s sodbo z dne 15. aprila 2003 družbo SEWAR obsodilo na odplačilo dolga družbi Wolf Naturprodukte.

13 Družba Wolf Naturprodukte je 21. maja 2007 pri Okresní soud ve Znojmě (okrožno sodišče v Znojmu) (Češka republika) vložila tožbo, s katero je na podlagi določb Uredbe št. 44/2001 predlagala, naj se ta odločba razglasi za izvršljivo v Češki republiki in se zato med drugim odredi izvršba na denarna sredstva družbe SEWAR.

14 Okresní soud ve Znojmě je to tožbo z odločbo z dne 25. oktobra 2007 zavrnilo, ker naj bi bila Uredba št. 44/2001 za Češko republiko zavezujoča šele po pristopu te države k Evropski uniji, in sicer 1. maja 2004. To sodišče je torej na podlagi ZMPS presodilo, da pogoji za priznanje in izvršitev odločbe, ki jo je izdalo Landesgericht für Zivilrechtssachen Graz, niso izpolnjeni. Po eni strani je ugotovilo, da je šlo za zamudno sodbo in da je bilo iz podatkov o sodnem postopku mogoče sklepati, da je bila družbi SEWAR odvzeta možnost, da bi učinkovito sodelovala v tem postopku. Po drugi strani pa je menilo, da ni bil izpolnjen pogoj vzajemnosti glede priznavanja in izvrševanja sodnih odločb med Češko republiko in Republiko Avstrijo.

15 Družba Wolf Naturprodukte je vložila pritožbo zoper to odločbo pri Krajský soud v Brně (okrožno sodišče v Brnu) (Češka republika), ki je z odločbo z dne 30. junija 2008 pritožbo zavrnilo in potrdilo prvostopenjsko sodbo.

16 Družba Wolf Naturprodukte je nato pri Nejvyšší soud (vrhovno sodišče) (Češka republika) vložila revizijo, s katero je predlagala, naj se odločba, izdana v pritožbenem postopku, razveljavi, in naj se ugotovi, da je Uredba št. 44/2001 z dnem njene uveljavitve, to je 1. marca 2002, zavezujoča za vse države članice.

17 Nejvyšší soud je, ker je menilo, da na podlagi besedila člena 66 te uredbe ni mogoče jasno določiti časovnega področja uporabe navedene uredbe, prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je treba člen 66(2) Uredbe […] št. 44/2001 […] razlagati tako, da mora ta uredba za to, da bi jo bilo mogoče uporabiti, v času izdaje sodne odločbe veljati tako v državi, katere sodišče je izdalo to odločbo, kot v državi, v kateri stranka zahteva priznanje in izvršitev navedene odločbe?“

Vprašanje za predhodno odločanje

18 Predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba člen 66(2) Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da mora ta uredba za to, da bi jo bilo mogoče uporabiti za priznanje in izvršitev odločbe, v času izdaje te odločbe veljati tako v državi članici izvora kot v zaprošeni državi članici.

19 Uvodoma je treba opozoriti, da je Uredba št. 44/2001, ki v odnosih med državami članicami, razen Kraljevine Danske, nadomešča Bruseljsko konvencijo, v skladu s členom 76 te uredbe začela veljati 1. marca 2002. Vendar pa, kot je poudaril generalni pravobranilec v točki 25 sklepnih predlogov, je ta uredba na ozemlju držav, ki so se – kot Češka republika – Uniji priključile 1. maja 2004, začela veljati šele na ta dan.

20 Najprej je treba ugotoviti, da je iz uvodne izjave 19 Uredbe št. 44/2001 med drugim razvidno, da je treba zagotoviti kontinuiteto med Bruseljsko konvencijo in to uredbo. V ta namen je zakonodajalec Unije med drugim predvidel prehodne določbe, navedene v členu 66 te uredbe.

21 Člen 66(1) te uredbe določa, da se ta uredba uporablja samo za pravne postopke, ki so bili začeti po tem, ko je ta uredba začela veljati. To načelo je namenjeno urejanju tako vprašanja sodne pristojnosti kot določb v zvezi s priznanjem in izvršitvijo sodnih odločb.

22 Člen 66(2) Uredbe št. 44/2001 pa ob odstopanju od tega načela določa, da se določbe te uredbe v zvezi s priznanjem in izvršitvijo teh odločb uporabljajo za odločbe, izdane po začetku veljavnosti navedene uredbe, kot posledica sodnih postopkov, začetih pred tem dnem, če so se skupne določbe o pristojnosti v bistvenem uporabljale v obeh zadevnih državah članicah oziroma če je sodišče izvorne države članice svojo pristojnost utemeljilo s pravili, podobnimi tistim, ki so določena v poglavju II Uredbe št. 44/2001.

23 Ne v odstavku 1 ne v odstavku 2 člena 66 Uredbe št. 44/2001 pa ni določeno, ali se pojem „začetek veljavnosti“ iz te uredbe, ki ga je v okviru istega člena treba razlagati enotno, nanaša na začetek veljavnosti navedene uredbe v državi, v kateri je bila izdana sodna odločba, to je v državi izvora, ali pa v državi, v kateri se zahtevata priznanje in izvršitev te odločbe, to je v zaprošeni državi.

24 V zvezi s tem je treba poudariti, da je iz določb Uredbe št. 44/2001 razvidna tesna vez, ki obstaja med pravili o pristojnosti sodišč, ki so urejena v poglavju II te uredbe, in pravili o priznanju in izvršitvi sodnih odločb, ki so urejena v poglavju III navedene uredbe.

25 Pravila o pristojnosti in predpisi o priznanju in izvršitvi sodnih odločb iz Uredbe št. 44/2001 namreč niso del dveh ločenih in samostojnih celot, ampak so tesno povezana. Sodišče je ravno tako že razsodilo, da je poenostavljeni mehanizem priznanja in izvršitve iz člena 33(1) navedene uredbe, v skladu s katerim se sodne odločbe, izdane v državi članici, priznajo v drugih državah članicah, ne da bi bilo treba za priznanje začeti kakršen koli poseben postopek, in ki načeloma vodi do uporabe člena 35(3) iste uredbe, upravičen, če ni nadzora nad pristojnostjo sodišč države članice izvora in obstaja vzajemno zaupanje držav članic, zlasti zaupanje sodišča zaprošene države v sodišče države izvora, upoštevajoč zlasti pravila o neposredni pristojnosti iz poglavja II navedene uredbe (mnenje 1/03 z dne 7. februarja 2006, ZOdl., str. I-1145, točka 163).

26 Kot je Sodišče že poudarilo v zvezi z Bruseljsko konvencijo, katere razlaga, ki jo je Sodišče sprejelo, velja načeloma tudi za Uredbo št. 44/2001 (glej v tem smislu sodbo z dne 18. oktobra 2011 v zadevi Realchemie Nederland, C-406/09, ZOdl., str. I-9773, točka 38), je ta konvencija prav zaradi jamstev, ki jih ima tožena stranka v izvornem postopku, v naslovu III zelo liberalna glede priznavanja (sodba z dne 21. maja 1980 v zadevi Denilauler, 125/79, Recueil, str. 1553, točka 13). V poročilu o navedeni konvenciji, ki ga je predstavil P. Jenard (UL 1979, C 59, str. 1, 46), je bilo navedeno, da „[s]troga pravila o pristojnosti iz naslova II in jamstva, ki jih konvencija v svojem členu 20 priznava tožencu, ki se ni spustil v spor, omogočijo, da se od sodišča, pred katerim se sklicuje na priznanje ali predlaga izvršitev, ne zahteva, da preveri pristojnost sodišča države izvora“ (zgoraj navedeno mnenje 1/03, točka 163).

27 Iz zgoraj navedenega izhaja, da je uporaba poenostavljenih pravil o priznavanju in izvrševanju, ki so določena v Uredbi št. 44/2001 in ki ščitijo zlasti tožečo stranko, tako da ji omogočajo doseči hitro, zanesljivo in učinkovito izvršitev sodne odločbe, izrečene njej v prid v državi članici izvora, upravičena le, če je bila odločba, ki jo je treba priznati, sprejeta v skladu s pravili o pristojnosti iz iste uredbe, ki ščitijo interese tožene stranke, in sicer zlasti s tem, da se bo v postopek pred sodiščem v državi, ki ni država njenega prebivališča, načeloma morala spustiti le v skladu pravili o posebni pristojnosti, določenimi v členih od 5 do 7 navedene uredbe.

28 Vendar pa v položaju, kakršen je v postopku v glavni stvari in v katerem ima toženec stalno prebivališče v državi, ki tako ob uvedbi sodnega postopka kot ob izdaji sodne odločbe še ni bila članica Unije, in je torej za namene uporabe Uredbe št. 44/2001 treba šteti, kot da ima stalno prebivališče v tretji državi, ravnotežje med interesi, ki ga določa ta uredba in ki je opisano v točki 27 te sodbe, ni več zagotovljeno. Namreč, če toženec nima stalnega prebivališča v državi članici, se sodna pristojnost v skladu s členom 4(1) Uredbe št. 44/2001 določi po pravu države izvora.

29 Poleg tega vsebuje Uredba št. 44/2001 nekatere mehanizme, ki med prvotnim postopkom v državi izvora zagotavljajo zaščito pravic toženca, vendar se ti uporabljajo le, če ima toženec stalno prebivališče v državi članici Unije.

30 Tako člen 26(1) Uredbe št. 44/2001 določa, da „[č]e je toženec s stalnim prebivališčem v eni od držav članic tožen v drugi državi članici in se ne spusti v postopek, se sodišče po uradni dolžnosti izreče za nepristojno, razen če pristojnost izhaja iz določb te uredbe“.

31 Prav tako je iz člena 26(2) Uredbe št. 44/2001 razvidno, da mora sodišče prekiniti postopek za toliko časa, dokler se ne ugotovi, da je bilo tožencu omogočeno prejeti pisanje o začetku postopka ali enakovredno pisanje pravočasno, da je lahko pripravil obrambo, ali da so bili storjeni vsi potrebni koraki v tej smeri (glej sodbo z dne 14. decembra 2006 v zadevi ASML, C-283/05, ZOdl., str. I-2041, točka 30).

32 V zvezi s tem je treba poudariti, da je iz zadeve iz postopka v glavni stvari razvidno, da je bila sodna odločba, katere priznanje in izvršitev se zahteva, zamudna, in da je mogoče predpostaviti, da je bil toženec v postopku v glavni stvari, ki ni mogel izkoristiti mehanizmov za zaščito, določenih v členu 26 Uredbe št. 44/2001, ker Češka republika v trenutku izdaje odločbe v državi članici izvora še ni pristopila k Uniji, prikrajšan za možnost, da bi učinkovito sodeloval v sodnem postopku, saj je bila odločba sprejeta na dan vročitve pisanja o začetku postopka.

33 Tako iz nastanka, sistematike in namena člena 66 Uredbe št. 44/2001 izhaja, da je treba pojem „začetek veljavnosti“ iz te določbe razumeti kot datum, od katerega ta uredba velja v obeh zadevnih državah članicah.

34 Na postavljeno vprašanje je torej treba odgovoriti, da je treba člen 66(2) Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da mora ta uredba za to, da bi jo bilo mogoče uporabiti za priznanje in izvršitev sodne odločbe, v času izdaje te odločbe veljati tako v državi članici izvora kot v zaprošeni državi članici.

Stroški

35 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

Člen 66(2) Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah je treba razlagati tako, da mora ta uredba za to, da bi jo bilo mogoče uporabiti za priznanje in izvršitev sodne odločbe, v času izdaje te odločbe veljati tako v državi članici izvora kot v zaprošeni državi članici.

Podpisi